

SE TAIALA MO LAU TALOSAGA I LE EQC

I LENEI TAIALA

la saogalemu, maloloina, malupuipuia ma malutia lou fale mai tau loulouā	4
• Faia o galuega ua manaomia vave ona toe lipea	5
Faia o se talosaga	6
• Faapefea ona faia se talosaga i le EQC	7
• Faia o se talosaga i le kamupani o loo fai ai lau inisiua	7
• Pueina o ata e lagolago ai lau talosaga mo se inisiua	8
Fafoeina o lau talosaga	10
• Faailoaina atu o le mauaina o lau talosaga	11
• Iloiloina o mea ua faaleagaina	11
• Totogiina o le talosaga	11
• Ou tiute tauave	12
• Tupe e totogi i se isi tagata	12
• Lē taliaina o se talosaga	12
• Pe a uma ona totogi atu se talosaga	15
• Tulituliloaina o lau talosaga	15

I uluai aso talu ona mavae se mafui'e poo se isi mala faalenatura, e t̄ua ona faaaogā loa ma faatino lau peleni lea sa faatulaga pe a tupu se faalavelave faafuasei. Ia e tausia lelei oe lava ma fesoasoani atu i isi pe afai e te mafaia. Ia faamautinoa o loo saogalemu, maloloina, malupuipuia ma malutia lou fale mai tau loulouā.

Ia maua faamatalaga fou i taimi uma, e ala i le faalogologo i le leitio mo ni faamatalaga ma faatonuga aloaia. Ia faaavanoa au laina o telefoni i taimi uma, afai e vili ni telefoni i ni mea talafeagai, taumafai e faapuupuu. Text i ou aiga ma uo e siaki i ai poo saogalemu i latou. Afai ua faaleagaina lou maota, o au meaafale ma/poo lou fanua ona o se mala faalenatura, e lē manaomia ona e vavevave e fai sau talosaga i le EQC. Pe afai ua faaleagaina au meatotino ona o se mala faalenatura, e oo atu lava i le 3 masina talu ona mavae lena mala, e te maua ai le avanoa e faailoa mai ai i le EQC au mea ua faaleagaina. Peitai o le a lē aogā lau talosaga pe afai e faailoa mai lau talosaga ae ua mavae le 3 masina lea e faamuta ai le avanoa. E tatau ona e faailoa mai ia matou mea ua faaleagaina i se vave e te mafa'i ai.

**IA SAOGALEMU,
MALOLOINA,
MALUPUIPUIA MA
MALUTIA LOU FALE
MAI TAU LOULOŪĀ**

Pe a mavae se mala faalenatura, e tatau ona e fai mea uma e mafai ona e faia ma le saogalemu ina ia malupuipua pea lou fale mo lou nofo ai ma ia puipua mai nisi mea e toe faaleagaina ai i se taimi oi luma.

Afai e mafai, pue ni ata a'o lei aveesea, toe lipea pe lafoaia soo se mea. E mafai ona faaogā lau telefoni feaveai e fai ai lenei mea pe afai e te lē o maua se meapueata e pue ai.

Afai e mafai ona e faia ma le saogalemu, e mafai ona e:

- lafoaia ni mea e vave ona leaga, e pei o meaai ua leaga pe ua masaasaa. E tatau ona faamaumau poo ā mea ia ua e lafoaia
- faamamā ese ni mea ua masaasaa solo ma ni ipu mata'eta'e ma ipu malamalama ua nuti. Ae tuu pea vaega ia ua gau ma ta'ei. E lē tatau ona e vave tia'ia soo se mea e lē palagofie.

FAIA O GALUEGA UA MANAOMIA VAVE ONA TOE LIPEA

O galuega lipea e manaomia vave ona fai e aofia ai galuega lipea e fai ina ia saogalemu lou fale, ia maloloina, malupuipua ma malutia mai tau louluā.

E tãpã e le EQCover (le inisuia ua saunia e le EQC) tagata o loo nofoia fale ina ia uia laasaga talafeagai pe a uma se mala faalenatura ina ia puipua ai lo latou fale lea e inisuia mai nisi faaleagaina atili.

Lona uiga, afai e mafai ona e faia ma le saogalemu, e tatau ona e faia mea nei:

- tapē le vai poo le kesi pe afai e ono iu ina liki
- avane ni laupapa e pupuni ai faamalama ua ta'ei
- avane ni tapoleni e ufiufi ai ni pūpū i le tualuga poo puipui o le fale
- ia vave ona toe faaleleia vaega e sili ona manaomia e pei o faleuila ma le paipa.

E faato'ā e faia mea nei pe afai e saogalemu lou faia faapea. Afai e lē mafai ona e faia galuega toe faaleleia ia e manaomia vave ona fai, e tatau ona e faatulagaina se tagata ua iai na tomai e na te faia na galuega mo oe.

Teu lelei faamaumauga o galuega lipea ia e manaomia vave ona fai (e aofia ai kopi o pili mai tagata na o atu e faia na galuega).

Soo se tupe na totogi mo le faia o galuega lipea ia e manaomia vave ona fai, e aofia i le tupe lea e totogi mai pe a faamaonia se talosaga i le EQC.

FAIA O SE TALOSAGA

FAAPEFEA ONA FAIA SE TALOSAGA I LE EQC

E tele auala e mafai ona faaulu mai ai se talosaga i le EQC.

- 1** Faatumu le pepa lea e fai i luga i le initaneti i le www.eqc.govt.nz
- 2** Vili mai matou

I totonu lava o Niu Sila:

Telefoni 0800 DAMAGE (0800 326 243)

Mai isi atunuu:

Telefoni +64 4 978 6400 poo le +64 4 978 6401

O le a matou faamatalatala atu ia te oe le faagasologa atoa.

E tasi lava lau talosaga e manaomia ona faaulu i le EQC e kava uma ai mea ua faaleagaina i lou fale, meafale ma le fanua. Mo meafale, e iai ma se isi pepa e tatau ona faatumu.

O le a manaomia ona toe faaulu mai se talosaga fou mo se isi mala faalenatura e toe tupu ma toe faapogaia ai le faaleagaina o nisi mea (e pei o se isi mafui'e e toe lūlū).

FAIA O SE TALOSAGA I LE KAMUPANI O LOO FAI AI LAU INISIA

Pe a uma ona e faaulu se talosaga i le EQC, faafesootai lau kamupani inisia e faaulu iai se talosaga ia latou.

E iai nisi mea atonu e totogi mai e lau kamupani inisia ae lē totogiina e le EQC (e pei o luga o le fola o le auala e alu atu ai le taavale i totonu o le fale ma auala savali, ma nisi foi meafale).

E masani ona sili atu le telē o le tupe e totogi mai e kamupani inisia nai lo le aofaiga pito sili ona maualuga o le EQCover.

PUEINA O ATA E LAGOLAGO AI LAU TALOSAGA MO SE INISIUA

O le a manaomia e le EQC ni faamaoniga vaaia o mea ua faaleagaina ina ia lagolago i lau talosaga. E tatau i ata pue ona faamatala atu ai le telē ma le mamao ua oo i ai le faaleagaina o mea.

- Pe afai e mafai, ia tapue ata a'o e lei faamamāina mea pe a uma se mala faalenatura na tupu.
- E lelei lava soo se meapueata, e ui o meapueata digital atonu e sili atu ona faigofie le faaaogāina nai lo meapueata e faaaogā ai film.
- O se mea lelei le faamaumau i lalo o se lisi o vaipanoa taitasi poo mea taitasi a'o e taamilo solo e tapue o latou ata. O le a aogā lena faiga e te maitaulia ai na ata i se taimi mulimuli ane ma faamautinoa ai ua e mauaina mea uma e tatau ona mataulia.

O ā ata e tapue

- Lau pusameli, e faamautinoa ai le nofoaga o loo iai mea ua faaleagaina.
- Le pito i luma, autafa ma le pito i tua o lou fale ma isi fale o loo tutū i fafo (e pei o le faletaavale ma le tamai fale e teu ai meafaigaluega e fai ai le togalaau).
- Soo se meafale ua faaleagaina o loo teu i totonu o nei fale. Ia manatua e pue le ata o soo se ituaiga o fausaga (model) o nei meafale ma o latou numera (serial numbers).
- Soo se vaega o le laufanua ua faaleagaina, e aofia ai soo se ituaiga puipui lea e fatu ina ia taofi ai le solo ifo o le palapala (retaining walls), auala laupapa ma auala simā (culverts).
- E aogā foi pe a pue le ata o se potu ae ia tele ituaiga eseese o itu ma pito o le potu e pue solo mai ai ata.
- Pue faalatele le vaaiga i nisi ata ma nisi foi ata e pue faalatalata mai ia maua ai auililiga patino.
- Ia maua i totonu o le ata lea e pue le fua lea e toso e fua ai le lautele ma le uumi o mea poo vaega ia ua faaleagaina.
- Afai o loo e faaaogāina se meapueata digital, ia ki e faaola le vaega lea e aliali mai ai le aso na pue ai le ta, ae afai o ni ata e lolomi mai i ni pepa, ia tusi i le patua o le ata le aso na pue ai. O le a fesoasoani lena faiga i tagata o loo iloiloina talosaga, ina ia latou faafetaui atu le ata i le mala faalenatura tonu lea na tupu.

FAAFOEINA O LAU TALOSAGA

FAAILOAINA ATU O LE MAUAINA O LAU TALOSAGA

E maua loa e le EQC lau talosaga, ona matou lafo atu lea ia te oe se tusi e faailoa atu ai ua matou mauaina lau talosaga, ma se auivi o mea o le a faagasolo ai le talosaga ina ia e nofo silafia i mea o le a fai.¹

O le a matou faafesoota'ia foi lau kamupani inisiua e faamautinoa ai sa faaaauu lava lau inisiua i le taimi lea ua fai mai ai le talosaga. E matou te ono tãpã oe e te fesoasoani mai i le itu lenei.

Afai e asiasi atu se sui o le EQC i lou maota, ia faamautinoa e te tãpã e te fia vaai i sona pepa e faamaonia aloaia ai o ia.

ILOILOINA O MEA UA FAALEAGAINA

E uma loa ona maua lau talosaga, o le a fesootai atu le EQC ia te oe e talanoaina le iloiloga o mea ua faaleagaina i lou fale, fanua ma/poo au meafale.

O le a aofia i le iloiloga se asiasiga e asiasia ai mea ua faaleagaina i lou fale.

E matou te ono tãpã se tagata ua lesitala faapitoa e fuafuaina tau o mea (registered valuer) na te fuafuaina le tau o nisi o mea patino ua faaleagaina i lou laufanua.

Afai ua ogaoga tele mea ua faaleagaina pe ua lamatia ai le saogalemu o lou fale, e ono faatulaga e le tagata o loo faia le iloiloga se lipoti e fai mai e se inisinia o galuega faapea.

E matou te ono faatulagaina foi le tau e totogi mo le toe faaleleia ma/poo le sui atoa o le fale lea ua faaleagaina.

TOTOGIINA O LE TALOSAGA

Pe a uma le iloiloga, o le a matou auina atu ia te oe ni pepa o faamatalaga (information pack) ma faailoa atu ai la matou faaiuga i le tupe e totogi atu.

O le tulaga masani o le a totogi atu e le EQC lau talosaga i se tino i tupe.

Peitai ane, e fuafua lava i lou tulaga, e ono filifili le EQC e totogi atu lau talosaga e ala:

- i le toe suia atoa o mea ua faaleagaina po ua faatama'ia, e pei o sou lava fale, poo le
- faatulaga e toe lipea atoa lou fale.

¹ Pe a tulai mai se 'mala telé', o le a fuafua e le EQC lana tali atu ina ia mafai ona latou saunia se tali atu e lava ma totoe ma maopoopo le faatulagaina, pe afai e toatele tagata o loo aafia ai. O auiliiliga uma i le auala o le a faafae ai le mea ua tulai mai, e foliga mai e na'o le faatasi lava ona faamatala atu pe a uma ona faaulu uma mai talosaga.

OU TIUTE TAUAVE

O le a manaomia ona e ta'u mai ia matou mea uma lava o loo e silafia e uiga i le mea ua faaleagaina ma le faapefea ona tutupu, ma saunia mai mo i matou ni kopi o soo se faamaumauga tāua matou te faatalosagaina (e pei o invoices o galuega lipea sa manaomia vave ona fai).

Afai e manaomia e le EQC ona faamanino mai ni faamatalaga e uiga i lau talosaga, o le a matou faafesootai atu oe i le telefoni poo le imeli. I nisi tulaga, atonu e matou te asiasi atu ia te oe i lou maota.

TUPE E TOTOGI I SE ISI TAGATA

Afai o iai se isi tagata poo se faalapopotoga o iai sana vaega i lou fale (e pei o se tagata na totogiina mai se tupe i le mokesi o le fale - mortgagee), atonu la e totogi sa'o atu e le EQC le tupe lea e totogi mo se mea ua leiloa pe faaleagaina, i lena tagata poo lena faalapopotoga.

LĒ TALIAINA O SE TALOSAGA

E iai nisi tulaga atonu e ono lē taliaina ai e le EQC se talosaga poo se vaega o se talosaga, mo se faataitaiga, pe afai:

- o mea ia ua talosagaina mai na faaleagaina i le mala faalenatura, na faapogaia pe ua atili ona leaga ona sa mafua mai se isi mala faalenatura na tupu muamua atu.

E ono lē taliaina e le EQC le talosaga (poo se vaega o le talosaga) pe afai na totogi atu e le EQC se tupe i mea na faaleagaina i se mala faalenatura na tupu muamua, ae foliga e lei faia ni galuega toe lipea i le fale pe toe sui atoa

- pe afai e te lei mulimulita'ia mea na faatonuina e le tulafono ma o le faapogai lena o mea ia ua faaleagaina pe ua atili faaleagaina i le mala faalenatura lea ua tupu. Mo se faataitaiga, sa e fausia lou fale lea ua faaleagaina i luga o se fanua e lē o mautu lelei ma e aunoa ma se faatagana manaomia
- ua e faia ni faamatalaga lē moni pe taufaasese i le EQC e tusa ai o lau talosaga
- sa faia muamua se talosaga mo le palapala solo (landslip) (pe na faaleagaina le laufanua ona o se matagi malosi poo lologa) ona tusi atu lea o le EQC ia te oe (poo le tagata sa iai muamua le fale) ma faapea atu e iai lo latou talitonuga e iai nisi mea e ono toe faaleagaina i se taimi mulimuli ane ae mafai lava ona, pe sa ono mafai lava ona alofia e oe (poo le tagata sa iai muamua le fale).

Afai na auina atu ia te oe e le EQC se tusi e pei o lea e faamatalaina i luga, e tataua la ona e toe vave tusi mai iai, pe a uma ona e faia se mea e taumafai e taofia ai nisi mea e toe faaleagaina atili i se isi taimi.

O le a leai se tupe o le EQCover e maua mo le fale pe afai ua uma ona soloia e le EQC. O le a faamauina lena soloia i le Laisene (Certificate of Title) o le fale.

PE A UMA ONA TOTOGI ATU SE TALOSAGA

O le a otomeki lava ona faaauau e le EQC lau kava pe a uma ona totogi atu se talosaga. Peitai ane, pe afai ua totogi e le EQC le aofaiga atoa o le EQCover i se talosaga, lona uiga e ono soloia ai le EQCover o lena fale lea e lē o toe lipea pe suia atoa le fale na faaleagaina. I lenei tulaga, o le a auina atu e le EQC se faaaliga i le tagata e ona le fale. O le a faamauina foi le soloia i le Laisene (Certificate of Title) o le fale.

Afai ua soloia lau EQCover, e mafai ona e tusi mai i le EQC ma talosaga i ai e toe amata lau EQCover pe a uma ona toe lipea pe toe sui atoa lou fale.

TULITULILOAINA O LAU TALOSAGA

Afai e te fia silafia se tala lata mai poo fea ua oo i ai le faagasologa o lau talosaga, faamolemole ia e fesootai mai.

Telefoni mai matou i le **0800 DAMAGE** (0800 326 243) pe imeli mai i le info@eqc.govt.nz

**Ia mautinoa
ua e sauni mai ma
le numera o lau
talosaga pe a e vili mai;
ma ia faaafia mai lena
numera i taimi uma e te tusi
mai ai, imeli poo
isi lava auala
e te fesootai mai ai
i le EQC.**

MO NISI FAAMATALAGA

- Asiasi i le www.eqc.govt.nz
- Vili le 0800 DAMAGE (0800 326 243)
- Tusi mai i le EQC, PO Box 311,
Wellington 6140

Afai e lē lelei lau Igilisi, e mafai ona e talosaga mo se faamatalaupu, ma e leai se tupe e te totogia, pe a vili le EQC i le 0800 DAMAGE (0800 326 243).